

I. KOMUNIKACE - ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ

„COMMUNICARE“

1/ (MEZI)LIDSKÁ KOMUNIKACE JE SYMBOLICKÁ

SYMBOL je každý fenomén/znak, který podle specifické, výslovné nebo implicitní konvence nahrazuje a představuje jiný fenomén.

...vzkazy pro Merkelov

...kancleřku čekaly v Praze dvě delegace - u premiéra i na Hradě. Jedna zdůrazňovala shody, d

Česká specialita. Netradiční nebyla jen skladba delegací, které s německou kancleřkou Angelou Merkelovou jednaly, ale i pohoštění. Premiér Bohuslav Sobotka nabídl německé kancleřce utopence. **Více k tématu návštěvy Merkelové v Praze na stranách 2 a 3.**

FOTO ČTK

SLOU

N
dox
své
vlád
mec
kam
„kra
ti. P
opak
Merk
kem
jako
vzáje

Me
v po
téma
lečné
nou z
nofol
vlast
mám
nějž
ně n
pun
poli
žád
příj
nak
gra
kol

Hillary Clinton ✓

@HillaryClinton

 Sledovat

The brave men and women who have served our country deserve better than Donald Trump.

<https://twitter.com/HillaryClinton/status/776932768081031168>

<https://www.youtube.com/watch?v=MLfFhdcXJhA>

DEFINICE POLITICKÉ KORUPCE

2/ (MEZI) LIDSKÁ KOMUNIKACE JE KÓDOVANÁ

kódy jsou systémy, do kterých jsou znaky organizovány.

Tyto systémy fungují na základě **pravidel**, která sdílí všichni členové komunity, kteří daný kód užívají.

Například jazyk formuje naši zkušenost. Jazyk např. odráží dominanci jednoho rodu nad druhým.

V angličtině je lidstvo **MANKIND** (MAN), slečna je **MISS**, vdaná žena **MRS** (jako odvozenina od MR).

KÓDY – ZÁKLADNÍ TYPY

1/ Kódy analogové a digitální

2/ Arbitrární a logické kódy

3/ Konvencionální kódy a aberantní dekodování

4/ Estetické a sociální kódy

5/ Reprezentační a prezentační kódy

5a/ Kód s širokým nebo malým dosahem

6/ Rozvinutý a omezený kód

7/ PREZENTAČNÍ KÓDY (NONVERBÁLNÍ KOMUNIKACE):

SEDM ZÁKLADNÍCH TYPŮ NONVERBÁLNÍCH, PREZENTAČNÍCH KÓDŮ:

- 1/ pohybové projevy (gestika, držení těla, postoj, pohyby hlavou apod.)
- 2/ mimika
- 3/ pohyby očí (oční kontakt)
- 4/ tělesný kontakt
- 5/ vnější úprava, vzhled
- 6/ orientace, tělesná blízkost (proxemika)
- 7/ zabarvení hlasu

TYPOLOGIE TĚLESNÉ BLÍZKOSTI JAKO INDIKÁTOR POVAHY REALIZOVANÝCH VZTAHŮ:

- a/ 0-18 palců - možnost **intimního kontaktu** (1 palec =2,54 cm),
- b/ 1,5 - 4 stopy - **osobní kontakt** (1 stopa =0,304 m),
- c/ 4 - 12 stop - **veřejný kontakt**.

Edward Hall: „Our silent language“ (1959)

VZDÁLENOSTI VARIUJÍ KULTURU OD KULTURY.

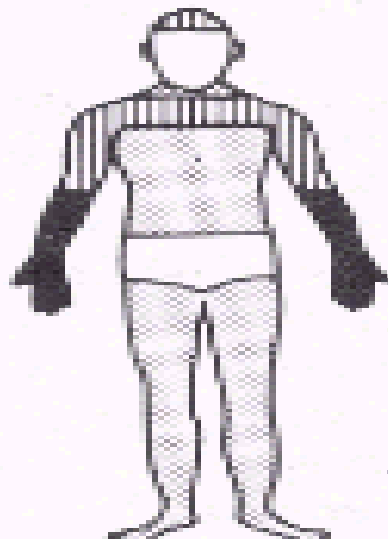
Where the body has been touched in the USA and Japan

O. Sex Friend

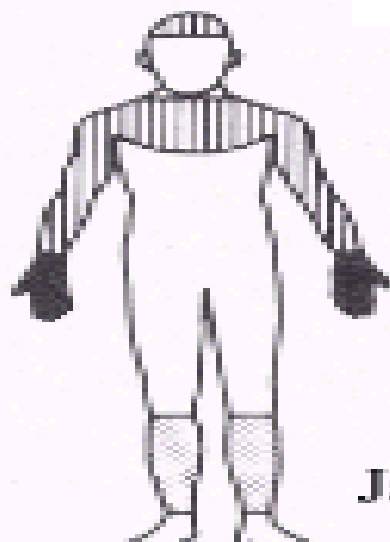
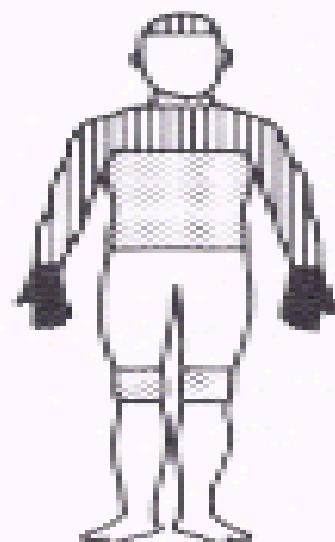
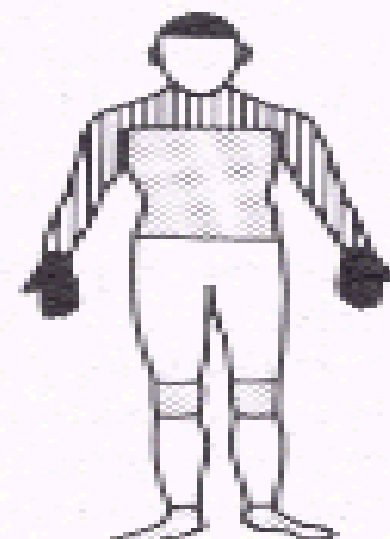
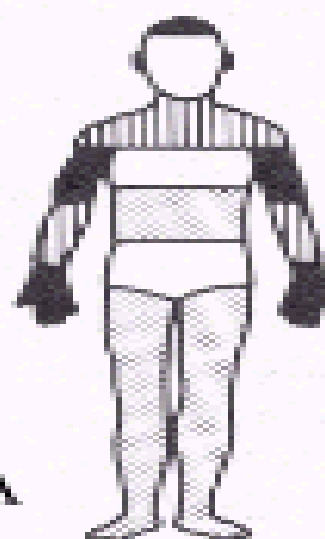
S. Sex Friend

Mother

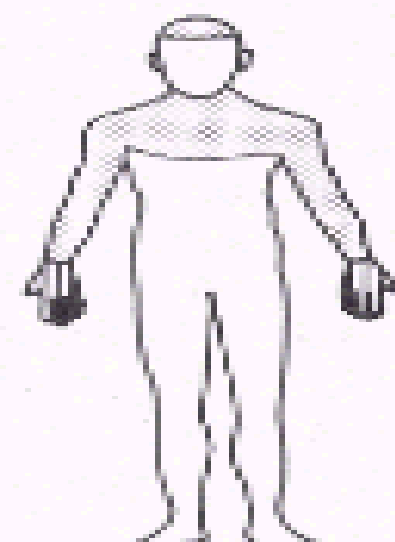
Father

USA

Japan

□ 0-25%

▨ 26-50%

▧ 51-75%

■ 76-100%

Source: Barnlund 1975

ROZVINUTÝ A OMEZENÝ KÓD

(*B.BERNSTEIN: CLASS, CODE AND STRUCTURE*)

(**RESTRICTED/ELABORATED CODE**)

■ Studie mladých britských mužů pocházejících z dělnických a středostavovských rodin. V magnetofonovém záznamu diskuse týkající se trestu smrti identifikoval Bernstein následující difference:

1/ **ŘEČ STŘEDOSTAVOVSKÝCH MLUVČÍCH BYLA**

- relativně neosobní a

- více individualistická

- častěji bylo užíváno zájmeno já než *ty* nebo *oni*.

2/ PROJEV DĚLNICKÝCH DISKUTÉRŮ BYL:

- méně individualistický
- zaměřoval se primárně na posílení společenské pozici mluvního.
- Proto se často objevovaly krátké „ujišťující fráze typu „*však víš*“, nebo „*není to tak?*“, „*nemám pravdu?*“, které „testovaly“ míru porozumění u příjemců sdělení.
- Dělničtí mluvčí užívali delší fráze, ustálená spojení, kratší slova a v jejich projevu byly méně přítomny odmlky než u středostavovských diskutérů.
- Ti potřebovali **více času na promyšlení svých promluv** a pauzy v jejich projevu byly delší.

OMEZENÝ KÓD

- 1/ **menší slovní zásoba**
- 2/ **jednodušší syntax**
- 3/ preference **verbální komunikace** vyjadřující konkrétní, **zde a nyní**
- 4/ významnou roli hrají **neverbální kódy**
- 5/ záleží spíše na tom, **jak je sdělení řečeno než, co je řečeno** („vitalita“, „živost řeči“)
- 7/ **individuální diference** se zde projevují především skrze **neverbální komunikaci**.
- 8/ organizace komunikovaných ideí se zde **neopírá o logickou konstrukci** jednotlivých sekvencí, ale spíše o **asociativní princip**
- 9/ sdělení mají spíše **deskriptivní, konkrétní a narativní** povahu, postrádají analytický či abstraktní rozměr.

- 10/ obsahy komunikované v omezeném kódu mají tendenci být **redundantní**, respektive jsou vysoce predikovatelné a realizují spíše **fatické** než referenční funkce.
- 11/ omezený kód je tak primárně orientován na **sociální vztahy**. To znamená, že je indexem statu mluvčího v rámci dané skupiny a zajišťuje vyjádření **skupinového členství** - toho, co mluvčí sdílí s příjemcem.
- 12/ Je zde patrná **závislost na sdílených zájmech a zkušenostech komunity**. Omezené kódy jsou orientovány na takové sociální kategorie, pro které mají všichni či většina členů komunity stejný význam.
- 13/ závisejí na kulturní zkušenosti a klíčovou roli zde hraje lokální kulturní identita, která **redukuje potřebu mluvčích verbalizovat individuální zkušenost**.

ROZVINUTÝ KÓD

- 1/ blíží **psanému projevu** a má tak blíže k reprezentačním, **symbolickým** sdělením.
- 2/ To znamená, že je **entropičtější** a více naplňuje referenční funkci, respektive slouží k **zachycení abstrakcí**.
- 3/ Primárně umožňuje realizovat **individuální** záměr či **individuální charakteristiky** a **individuální roli mluvčího**.
- 5/ závisí na **formálním vzdělání** - musí být učen a umožňuje vyjádření odlišnosti mezi mluvčím a příjemcem.
- 6/ Rozvinuté kódy **posilují pozici mluvčího**, jelikož umožňují oslovit širší publikum, respektive odlišné typy osobností.
- 7/ Současně ovšem **mohou být odcizenější než kódy omezené**, jelikož:
 - *oddělují cítění od myšlení,*
 - *já od druhého,*
 - *privátní mínění od role závazné povinnosti* “

SPISOVATEL VONDRUŠKA O VLASTENECTVÍ

1. díl seriálu MF DNES
CIVILIZACE Strana 12

MLADÁ FRONTA

pondělí 2. 10. 2017

18 Kč

DNES

PRAŽSKÉ VYDÁNÍ

Stavební uzávěry budou
hlídat místo pro Pražský okruh
Praha chce zablokovat možnou
výstavbu v plánované trase

Sestra z Bulovky: Český chlap by to neudělal

Soud jí neuvěřil. Proč dál tvrdí, že jí chtěl znásilnit imigrant, a proč to zdůrazňuje

Karel Hrabec
reportér MF DNES

PRAHA Až pětadevadesát procent obětí znásilnění podle odhadů zločín nikdy nezastíží. Bojí se, že neraději u úřadů zastání. Jedenapadesát...

Už nikdo nezkoušejte dát trestní oznámení. Myslela jsem, že mě paní soudkyně jako žena pochopí. A podívejte se, jak to dopadlo," říká.

Naproti tomu stojí pravotočivý rozsudek dvacetiletý Sabason lidný zločin nespáchal. S rozhodnutím soudu se spoukčila i zakázkyně. Neodvolala se. Úředně je tedy pravda...

loni v října, nedlouho poté, co se o sexuálních útocích mladých příslušníků diskutovalo v Německu i v dalších zemích.

„Oni jsou takhle vychováni“
Sestra, jejíž identita MF DNES chrání stejně jako soud, odmítá, že by si jakoukoliv část příběhu vymyslela.

ské výchově. „On si ani neuvědomil, že to nemá dělat. Oni jsou takhle vychováni, jako kdyby měl hlad nebo žízeň. Nememární Insti," mluví žena, která tma policejní listu, je vytvořila až druhý den po události, uvedla, že jí napadl imigrant. Podle ní je to důležité, neboť jde o člověka, který utíká z demova ve...

dopis prezidentu Zemanovi. Pula mu dokonce dvakrát. Poprvé po údajném znásilnění, podruhé právě kvůli apartmánu pro afgánskou rodinu. „To jsem se namíchla. Chtěla jsem nějaké vyjádření, ale z Hradu mi přišla jen odpověď, abychom to nechali na soudu," říká.

Sestra z Bulovky má tedy na imi-

Ona Dnes
Chlebová
kuchařka

Romská herecká hvězda neplatila za byt

Artur Janoušek
reportér MF DNES

ÚSTÍ NAD LABEM Sociální drama *Cesta ven* lidci šporem snaha romské dívky dostat se z bludného kruhu dluhů přinesla představení hlavního postav Klaudivy Dudové uznání, ocenění a slávu. Její skutečná cesta ven z bludného světa je však ještě smutnější než scénář filmu. Zbylí po ní skutečně dluhy. Muž, který ji pronajal byt už tři měsíce marně štáhl. Již se mu nepodařilo...

Sociální drama Klaudiva Dudová se proslavila rolí ve filmu *Cesta ven*. Její život se tomuto sociálnímu dramatu začíná podobat. Foto: Petr Topič, MF DNES

Podle smlouvy, kterou má MF DNES k dispozici, měla Dudová složit kauci 12 tisíc korun, za záfi 1 600 korun a pak každý měsíc nájemné 4 200 korun a za služby a energie 4 000 korun. Jenže Dudová zaplatila jen za záfi, říjen a listopad. „Dluh činí celkem 25 800 korun,“ vypočítal Studecký. Marně posílal Dudové výzvy požadovat až do bytu, marně ji sháněl na

mobili i e-maily, které uvedla na smlouvě. MF DNES si ověřila, že uvedená čísla mobilu je skutečně neexistující a e-mailová adresa neexistuje. Studecký se obrátil se žádostí o pomoc i na produkci filmu *Cesta ven*. Produční Jan Macola včera potvrdil, že mu kdosi psal kvůli dluhu Dudové. „E-mail jsem přeposlal Klaudivě,“ řekl Macola. Ještě ten den Studeckému telefonovala matka Klaudivy Dudové a po ní i její druh. „Slibovali, že zaplatí hned v nejbližší pondělí. Dosud nepřišla ale ani koruna,“ uvedl. Před pár dny se znovu obrátil na produkci filmu se vzájemem pro Dudovou, že nájemní smlouva 31. března končí. Dudová ani nikdo z produkce mu neodpověděli. Předevčirem však telefonoval muž, který se jako strýc Dudové. „Tomu však nešlo o ubytování. Volal proto, aby mi nechal matku Klaudivy Dudové ještě aspoň dva týdny. Mám ji rádi,“ popsal. „Rekl jsem by se také šlo vyjednat, ale nebylo to v mých silách,“ uvedl Zbyšek Studecký. Pokračování na str. 44

Stát chce očekávat násilí se pr...

PRaha ale může být i pozitivní by te...

lefonoval muž, který se jako strýc Dudové. „Tomu však nešlo o ubytování. Volal proto, aby mi nechal matku Klaudivy Dudové ještě aspoň dva týdny. Mám ji rádi,“ popsal. „Rekl jsem by se také šlo vyjednat, ale nebylo to v mých silách,“ uvedl Zbyšek Studecký. Pokračování na str. 44

PŘÍBĚH AMBICIÓZNÍ BLONDÝNY Z ČSSD

pozadí vzestupu Lenky Tesky Arnoštové

BLONDA PROROKA

DNEŠ

PRÁHA 14. 4. 2015

Přes ČT se praly peníze

Podnikavci zneužili Českou televizi. Se sponzoringem pořadů nabízeli snížení daňového základu

DOMA DNES

Poradna: Jak si vybrat domácí spotřebiče

PRAŽSKÉ VYDÁNÍ

Operace se pokládá za úspěšnou, pacientka se vrací domů

Romská herecká hvězda neplatila za byt

Artur Janoušek
reportér MF DNES

ÚSTÍ NAD LABEM Sociální drama *Cesta ven* lidci šporem snaha romské dívky dostat se z bludného kruhu dluhů přinesla představení hlavního postav Klaudivy Dudové uznání, ocenění a slávu. Její skutečná cesta ven z bludného světa je však ještě smutnější než scénář filmu. Zbylí po ní skutečně dluhy. Muž, který ji pronajal byt, již tři měsíce marně štáhl. Již se mu nepodařilo...

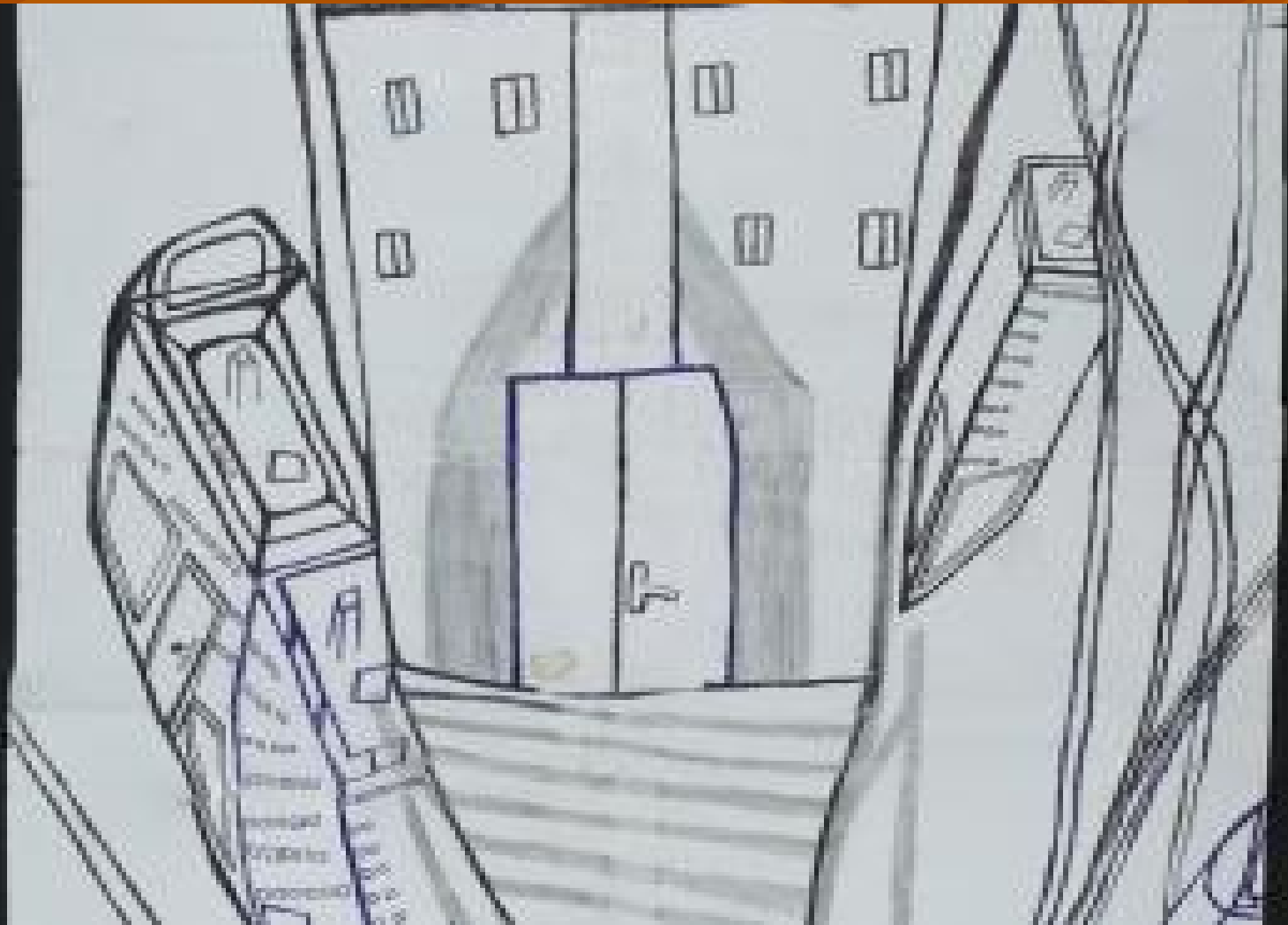
Sociální drama Klaudiva Dudová se proslavila rolí ve filmu *Cesta ven*. Její život se tomuto sociálnímu dramatu začíná podobat. Foto: Petr Topič, MF DNES

Podle smlouvy, kterou má MF DNES k dispozici, měla Dudová složit kauci 12 tisíc korun, za záfi 1 600 korun a pak každý měsíc nájemné 4 200 korun a za služby a energie 4 000 korun. Jenže Dudová zaplatila jen za záfi, říjen a listopad. „Dluh činí celkem 25 800 korun,“ vypočítal Studecký. Marně posílal Dudové výzvy požadovat až do bytu, marně ji sháněl na

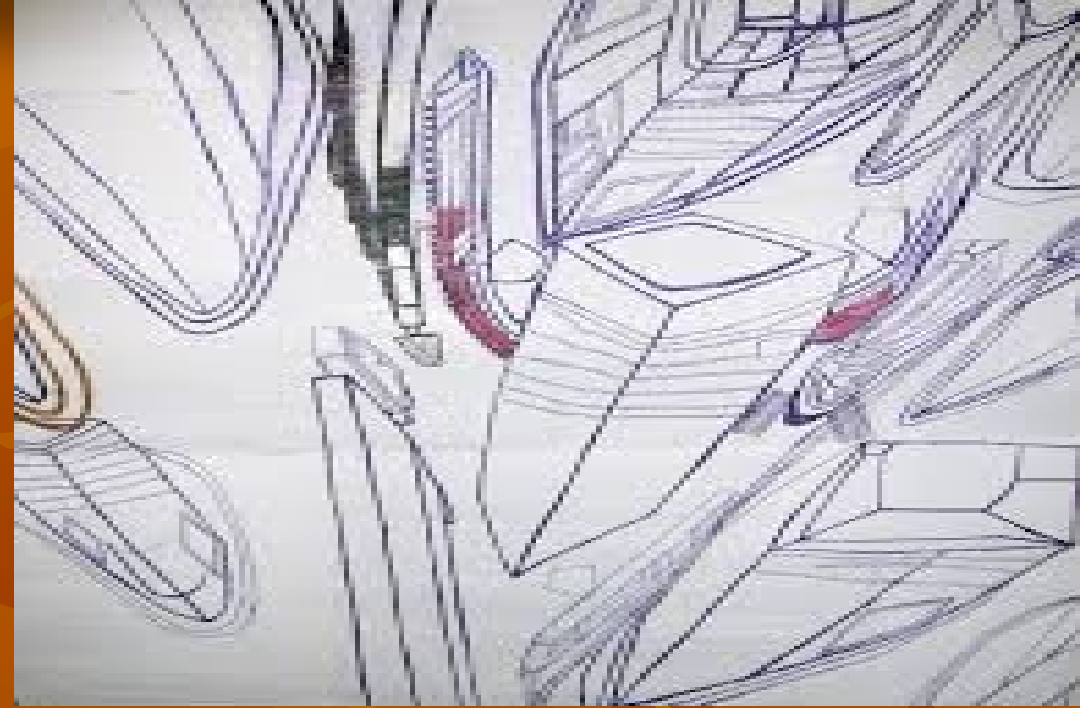
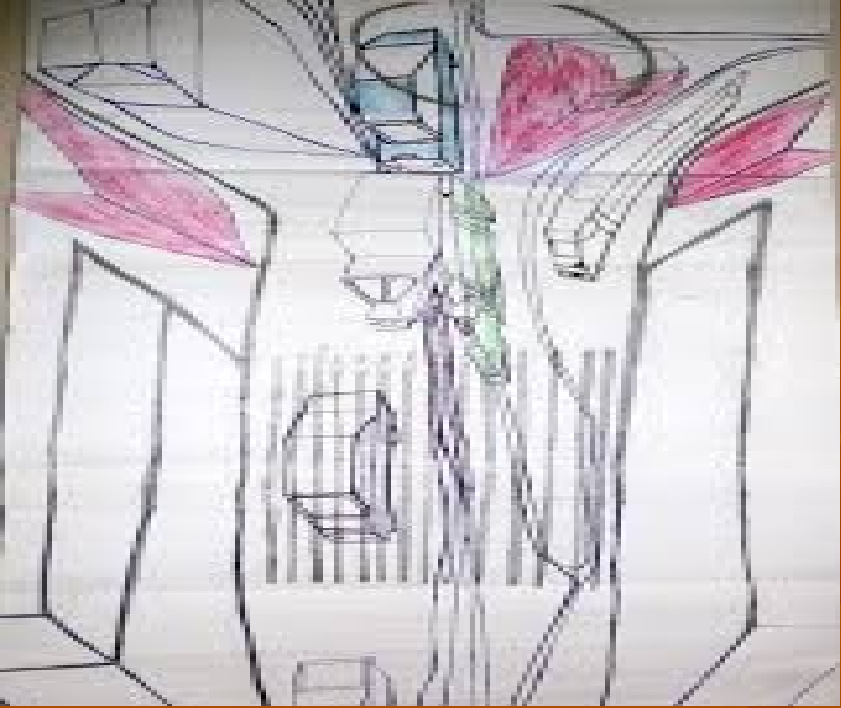
mobili i e-maily, které uvedla na smlouvě. MF DNES si ověřila, že uvedená čísla mobilu je skutečně neexistující a e-mailová adresa neexistuje. Studecký se obrátil se žádostí o pomoc i na produkci filmu *Cesta ven*. Produční Jan Macola včera potvrdil, že mu kdosi psal kvůli dluhu Dudové. „E-mail jsem přeposlal Klaudivě,“ řekl Macola. Ještě ten den Studeckému telefonovala matka Klaudivy Dudové a po ní i její druh. „Slibovali, že zaplatí hned v nejbližší pondělí. Dosud nepřišla ale ani koruna,“ uvedl. Před pár dny se znovu obrátil na produkci filmu se vzájemem pro Dudovou, že nájemní smlouva 31. března končí. Dudová ani nikdo z produkce mu neodpověděli. Předevčirem však telefonoval muž, který se předevčirem jako strýc Dudové. „Tomu však nešlo o ubytování dluhu. Volal proto, aby mi nechal matku Klaudivy Dudové ještě aspoň dva týdny. Je to v mých silách,“ popsal. „Rekl jsem mu, že bych se také šlo vyjednat, ale nebylo to v mých silách,“ uvedl Zbyšek Studecký. Pokračování na str. 44

SPECIÁLNÍ TYPY KÓDOVÁNÍ: UMĚLECKÁ TVORBA (Oty Prouza)

II. KOMUNIKACE: HLEDÁNÍ DEFINICE

1. Komunikace jako médium, kanál nebo nástroj

„The Medium is the Message”

”The Medium is the Mess Age”

”The Medium is the Massage”

”The Medium is the Mass Age”

Herbert Marshall McLuhan

- **Komunikační kanál** (informační přenosový kanál) jeho prostřednictvím dochází k přenosu sdělení mezi vysílačem a příjemcem v zakódované podobě.
- *Jde podmínky a prostředky (technické, fyzikální, chemické, somatické, organizační, systémové apod., které umožňují komunikační spojení.*

Druhy komunikačních kanálů podle použitých smyslů:

auditivní (využití sluchového aparátu)

vizuální (využití zrakového aparátu)

taktilní (používání kontaktu formou přímých dotyků)

čichový (vysílání a přijímání pachových signálů)

teplotní (identifikace teploty prostředí, včetně lidské přírody)

chuťový (rozpoznání chuťových vjemů)

SOCIÁLNÍ KOMUNIKACE

kategorizujeme podle

- a/ **prostředků, které jsou pro realizaci komunikace nezbytné (např. verbální a neverbální)**
- b/ **účelu komunikace (např. komunikace persvazivní).**
- c/ **povahy vztahu mezi jejími účastníky (komunikace intrapersonální, interpersonální, veřejná apod. (obr. č. 1):**

TYPY SOCIÁLNÍ KOMUNIKACE

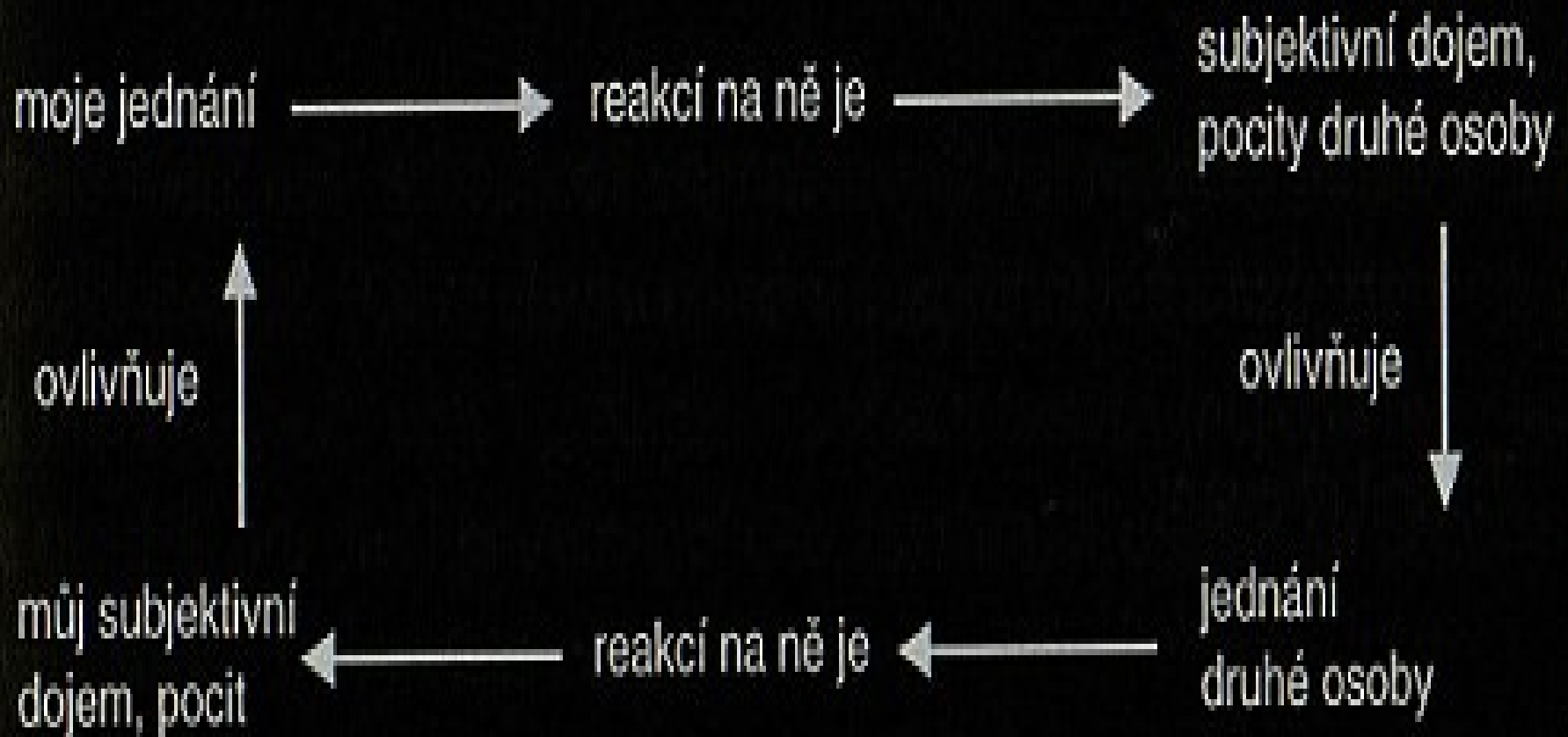
- **masová komunikace**
- **mediální komunikace**
- **veřejná komunikace**
- **skupinová komunikace**
- **interpersonální komunikace**
- **intrapersonální komunikace**

2. Komunikace jako interakce, vztah, sociální proces

INTERAKCE

- vzájemné reagování jedinců
- prostupuje se s komunikací
- jakékoli reagování jednoho člověka na druhého
- obsahuje téměř vždy alespoň minimální míru informování.

Model sociální interakce

SOCIÁLNÍ INTERAKCE

poznávání druhých lidí a sebe sama v síti sociálních vztahů,
- komunikace mezi členy lidské společnosti

Druhy sociálních interakcí.

1. interakce jedinec x jedinec (tzv. dyadická)
2. interakce jedinec x malá skupina
3. interakce malá skupina x malá skupina

Druhy sociální interakce

- přímá a nepřímá
- záměrná a nezáměrná
- osobní i anonymní

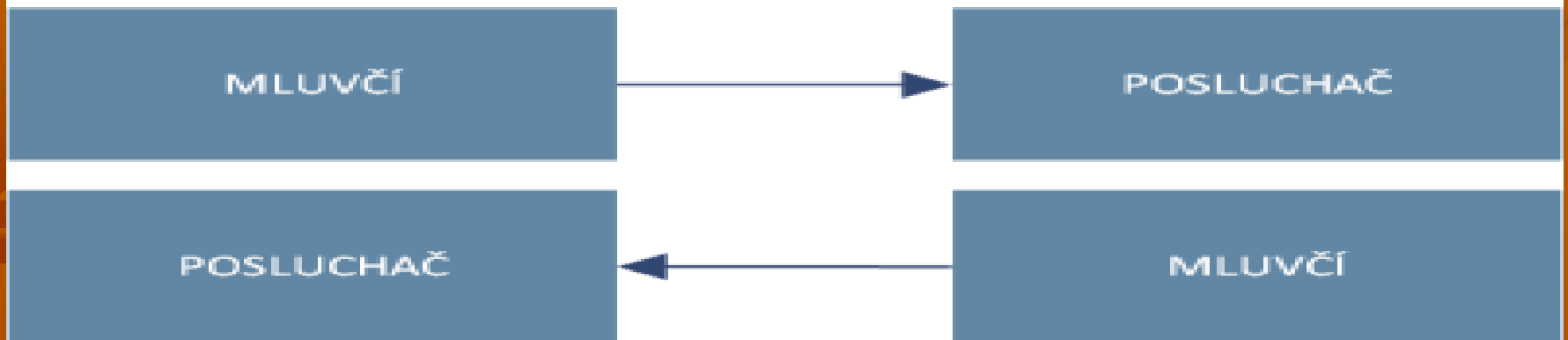
3. Komunikace jako symbolická směna/přenos/ sdílení myšlenek či ideí

Transakční pojetí chápe komunikaci jako směnu (transakci). Účastníci jsou zároveň mluvčími i příjemci. Komunikace se často odehrává tak, že oba mluví „*přes sebe*“.

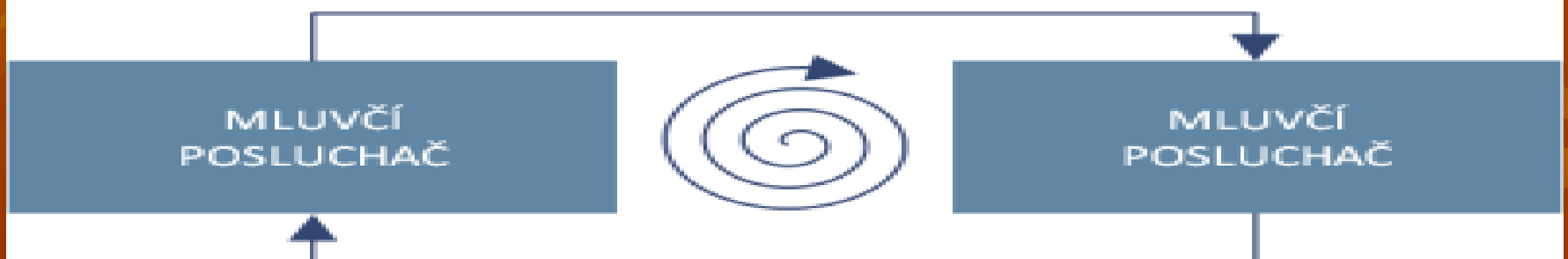
Nové sdělení na jedné straně vyvolává nové sdělení a reakci na druhé straně. A tak dokola obsah komunikace bohatne a rozšiřuje se.

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1126672097-otazky-vaclava-moravce/215411030501004>

Interakční pojetí
(vzájemné ovlivňování)

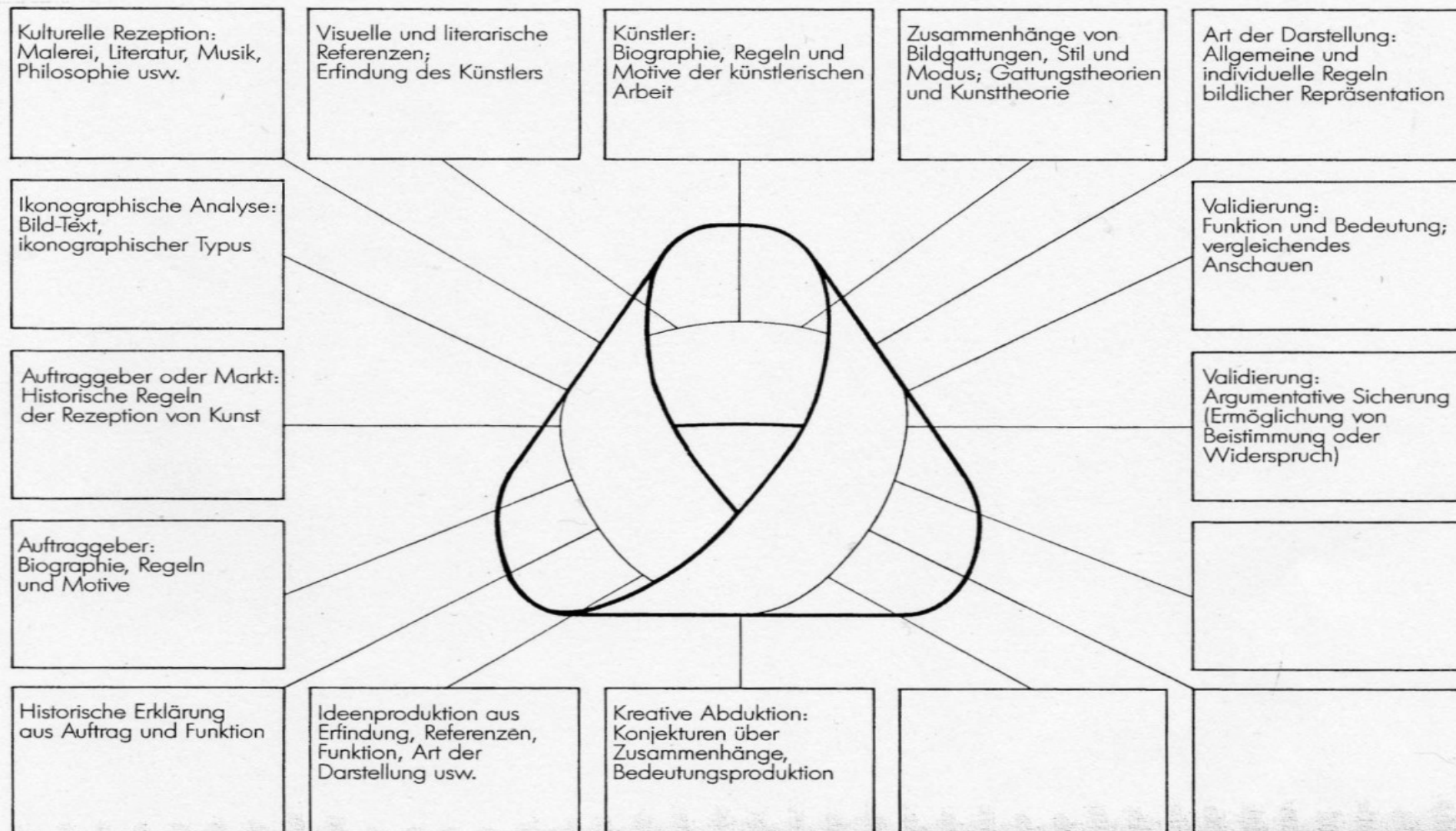

Transakční pojetí
(směna, složitá hra vztahů a vazeb)

4. Komunikace jako sociální proces usilující o porozumění

Figura interpretace s jednotlivými úkony (Bätschmann 1988: 218)

5. Komunikace jako nástroj redukce nejistoty

Média fungují jako socio-technický obranný mechanismus, který každodenně tlumí pozdněmoderní stavy ohrožení a brání tak individualizované jedince

Média se posilují pocit

ONTOLOGICKÉHO BEZPEČÍ.

Pocit ontologického bezpečí je výsledkem:

A/ důvěry většiny individuí v trvalost vlastní identity

B/ ve stabilitu materiálního

C/ a sociálního prostředí vlastního jednání

Ontologické bezpečí je existenciální stav, který lze popsat jako „pevný centrální pocit vlastní reality, reality jiných lidí a vědomí vlastní identity“ .

(Laing, David: Devided self, London, Constable,1967)

Ontologické bezpečí je typem **víry**, jelikož udržuje důvěru za pomoci závislosti na moderní společnosti.

Pocit důvěry se zde rodí často v situaci, kdy jsou jedinci vzdáleni jak v čase, tak i v prostoru.

Učíme se zde důvěřovat na dálku na základě nejranější dětské zkušenosti

6. Komunikace jako motivovaný záměr

a/ motivovanost komunikace

- 1/ motivace kognitivní
- 2/ motivace sdružovací
- 3/ motivace k sebepotvrzení
- 4/ motivace adaptační

7. Komunikace jako proces odehrávající se v čase a prostoru (situační determinovanost komunikace)

a/ časová a situační determinovanost komunikace:

1/ vnější kontext

2/ vnitřní kontext

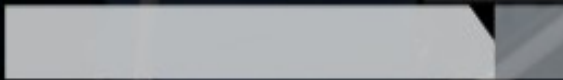
8. Komunikace jako forma uplatňování moci

01

52:02

AUTO

<https://vimeo.com/22038667>

- **a/ komunikace vs. metakomunikace**

- **b/ agování (odehrávání, přehrávání)**

Nejde o **re-akci**, ale o agování neboli **zahájení jiné akce**

Gregory Bateson (1972) „**DVOJNÁ VAZBA**“
(double bind)

- *komunikace která je vyslána souběžně v několika úrovních, jejichž vztah je paradoxní. Stojí proti sobě:*

- a/ „obsah sdělení“ vs. „vztah sdělení“

- b/ „komunikace“ vs. „metakomunikace“

II.1. MASOVÁ KOMUNIKACE vs. INTERPERSONÁLNÍ KOMUNIKACE

■ Masová komunikace je proces, v jehož rámci sdělují profesionální komunikátoři symbolické obsahy prostřednictvím technických prostředků, a to tak, aby oslovili široké publikum.

Masová komunikace má plnit některé základní funkce:

- a/ informovat
- b/instruovat
- c/ přesvědčovat
- d/ bavit

V procesu masové komunikace můžeme rozlišit de facto stejné „kroky“ jako v komunikaci interpersonální.

Každá etapa je zde ovšem mnohem komplexnější.

- Porovnáním interpersonální a masové komunikace dojdeme k následujícím odlišnostem:

A/ Profesionalita komunikátorů

B/ Technická závislost

C/ Rychlost, dosah, permanentnost

D/ Selektivita

E/ Komplexnost

F/ Ztráta zpětné vazby

G/ Společenská dimenze komunikace

III. ANTROPOLOGICKO-LINGVISTICKÝ PŘÍSTUP

III. 1. KOMUNIKACE V PRELITERÁRNÍCH SPOLEČNOSTECH

preliterární společnosti:

- malý počet členů
- relativní homogenita
- nízká výrobní a technologická efektivita,
- větší závislost na verbální (interpersonální) komunikaci
- neexistence psané formy komunikace
- malá možnost skladovat informace
- malá schopnost přenášet/distribuovat velké množství informací

CO ODLIŠUJE KOMUNIKACI V MODERNÍ A PRE-LITERÁRNÍ SPOLEČNOSTI?

- 1/ míra do jaké pre-literární společnost **skladují informace**
- 2/ význam **individuální a kolektivní paměti** v pre-literárních společnostech
- 3/ vyšší **sociální a kulturní homogenita** pre-literárních společností
- 4/ **zhuštěná forma interpersonální komunikace**, která posiluje význam tzv. **elipsově formy komunikace** pre-literárních společnostech

5/ formy přenosu základních představ o světě:

a/ rituál (iniciace)

b/ aktuální (adaptivní) komunikace

6/ význam **rodinných vazeb**

komunikaci v pre-literárních společnostech ovlivňují i majetkové poměry a obecně pojetí rovnosti (kula systém – Bronislaw Malinowski)

7/ role „**mluvícího náčelníka**“

III.2. ZÁKLADNÍ SPOR O DOMINACI MODELU „OKO nebo UCHO“

PRE-LITERÁRNÍ SPOLEČNOSTI (ORÁLNÍ)

rurální

lovecké

autoritární

konformní

SPOLEČNOSTI GRAMOTNÉ

městské

industriální

individualistické

heterogenní

racionální

totalitární

demokratické

rozvinuté

TEORIE DVOU KULTUR (great divide theory)

'primitivní/civilizovaná'

- 'tradiční' vs. 'moderní'
- 'konkrétní' vs. 'vědecká'
- 'jednoduchá' vs. 'rozvinutá'
- 'před-logická' vs. 'logická'
- 'pre-rationální' vs. 'rationální'
- 'pre-analytická' vs. 'analytická'
- 'mýtopoetická' vs. 'logicko-empirická'
- 'pre-literární' vs. 'literární'
- 'orální' vs. 'vizuální'

MLUVENÉ SLOVO

- audiální
- nestabilní
- proměnlivé
- rytmické
- subjektivní
- nepřesné
- rezonující
- časové
- přítomné
- participativní
- společenské

PSANÉ SLOVO

- vizuální
- stabilní
- neměnné
- uspořádané
- objektivní
- kvantifikovatelné
- abstraktní
- prostorové
- nadčasové
- izolované
- individuální

Michael Cole a Sylvia Scribner: *The Psychology of Literacy* (1981), výzkum kmene Vai, Libérie

- odlišnosti mezi literárními a pre-literárními společnostmi nejsou zdaleka tak jasné ve smyslu pozitivního/negativního hodnocení
- některé charakteristiky preliterárních společností nemůžeme jednoznačně spojovat s absencí gramotnosti

- vyšší úroveň logického myšlení, schopnost abstrakce i vyšší paměťové dispozice u gramotných respondentů **nelze považovat za dostatečnou podmínku pro rozvoj vyšších forem kognitivních činností**
- školní vzdělávání ovlivňuje významně myšlenkové činnosti související s logickými funkcemi jazyka, ale **sklon vzdělávané populace generalizovat širokou škálu problémů je dán tím, že vzdělávání poskytuje lidem poměrně rozsáhlou zkušenost s řešením individuálních problémů.**

- Významnou roli při rozvoji gramotnosti hraje sociální kontext
- Není to jen technologie, která se podílí na konstrukci sady tzv. **superiorních kognitivních procesů**
- **gramotnost nelze považovat za dostatečnou podmínku pro rozvoj vyšších forem kognitivních činností**
- všechny lidské bytosti jsou schopné racionálního, logického myšlení, stejně jako generalizace, abstrakce či teoretického vyvozování, respektive **kauzálního výkladu**

GRAFOCENTRISMUS vs. FONOCENTRISMUS vs. LOGOCENTRISMUS

- Vedle teorií ostře rozlišujících mezi **pre-literárními a gramotnými kulturami**, respektive mezi kulturami oka a ucha existují ještě další „řezy“.
- Grafická forma komunikace vs. verbální komunikace
- Řeč jako zvuková forma komunikace vs. písmo
- Jazyk vs. neverbalizovatelné, pocitové

A/ GRAFOCENTRISMUS

- „Gramotnost orchestruje smysly pod řízení jednoho dirigenta: zraku“ Edmund Carpenter

Za grafocentrismus bývá označován sklon **privilegovat psanou/tištěnou formu komunikace před řečovým vyjádřením**. Někdy se též používá pojem *skriptismus*.

Marshall McLuhan hovoří v dané souvislosti o „ABCDEmindedness“

Uvedený sklon favorizovat psané či tištěné slovo je úzce spojen **preferencí zraku před zvukem, oka před uchem**.

- Preference zraku před ostatními smysly je přítomná u Platona a Aristotela, který v první větě své *Metafyziky* píše, že ze všech smyslů lze důvěřovat pouze zraku.
- Tato tendence je přítomna v západní kultuře dodnes. Myšlení je často spojováno s vizuálními metaforami. Zrak je často spojován myšlenkovými výkony - „vhled“, „insight“, „perspektiva“, „point of view“.
- „*uvěřím až uvidím*“,
- „*co na něm vidí?*“

Grafocentrismu je obtížné uniknout, jelikož jsme v něm byli formováni, socializováni.

Skutečnost, že si neuvědomujeme vliv písma na naše myšlení naznačuje, že jsme interiorizovali technologii písma tak hluboce, že ji nejsme bez velké snahy oddělit od sebe sama, uvědomit si její vliv.

B/ FONOCENTRISMUS

- *„Zrak je často klamán, a je to sluch, který funguje jako záruka“.*

Sv. Ambrož

- Řeč se jeví v této perspektivě jako 'přirozenější' či dokonce bližší 'realitě'. Stoupenci fonocentrismu tvrdí, že písmo je technologie zatímco řeč je anti-technologická.
- V Platónově Faidrovi (411-404 p.k.) se jeví **technologie písma jako externí hrozba lidské paměti**. Platón de facto vystupuje jako předchůdce dnešních kritiků, kteří obviňují především televizi z toho, že vede své konzumenty k pasivitě.

- **Jean-Jacques Rousseau** upozorňuje na skutečnost, že **'knihy nás učí hovořit o věcech, o kterých nic nevíme'** (*Emile* 1762). V *Základech jazyka* hovoří o tom, že **písmo dehumanizuje jazyk** tím, že odděluje autora od jeho textu.
- **Walter Ong** – „Oralita je **'přirozená'** zatímco písmo **'umělé'**. 'Zvuk se jeví jako reálnější či existenciálnější než jiné smyslové objekty, a to i přesto, že je tak prchavý. Zvuk sám je spojen se současností spíše než s minulostí či budoucností. Zvuk je teď a tady, viditelně aktivní. Zvuk je živý. **Řeč je vždy modifikací totální, existenciální situace, která vždy zahrnuje i lidské tělo** (Ong 1967, *Orality and Literacy*).

C/ LOGOCENTRISMUS

- **Logocentrismus** znamená preferenci **jazykové komunikace nad neverbálními formami komunikace a nad neverbalizovatelnými pocity.**
- Logocentrismus **privileguje současně oko i ucho** před takovými modalitami jako je například **dotek.**
- To jak rozumíme světu je nevyhnutelně produktem procesu **selektce, zvýznamňování a symbolizace.** Jazyk hraje v tomto procesu hlavní roli, a to jak jeho psaná, tak verbální nebo nonverbální podoba.
- **Dávat světu smysl znamená podrobovat jej vzorcům, konstruovat sociální realitu.** (Berger & Luckman, 1967)

- **Věci v tomto smyslu spíše vytváříme než objevujeme** a žijeme tak de facto ve světě ze slov. Svět existuje jen díky slovům. Jazyk *extenduje* naše vnímání světa jako věci, ale současně **redukuje naše vědomí o tom, že jde o proces mediace.**
- Ačkoliv je většina našich promluv v jistém smyslu unikátní, gramatická pravidla jsou naopak univerzální a diktují nám nejen „**jak**“ máme mluvit, ale de facto „**co**“ máme říkat. V tomto smyslu je jazyk konzervativním médiem. Brání se radikálním inovacím každodennosti.
- Jsme de facto „**mluveni**“, nebo „**psáni**“ silami, které působí mimo nás.

III.2. NEOKLASICKÁ TEORIE VS. BEHAVIORÁLNÍ PŘÍSTUP

A/ neoklasická teorie hovoří o jazyce jako o '*šatech našich myšlenek*' nebo *SVĚRACÍ KAZAJCE NAŠEHO MYŠLENÍ?*

■ Řešení tohoto dilematu variuje mezi dvěma relativně propojenými principy:

a/ první vychází z *jazykového determinismu*, podle kterého je naše myšlení primárně determinováno lingvisticky.

b/ druhý vychází z *jazykového relativismu*, který tvrdí, že jedinci, kteří hovoří různými jazyky vnímají svět odlišně.

B/ behaviorální přístup vychází z toho, že *jazyk a myšlenky jsou identické*. Podle tohoto názoru *neexistuje neverbalizovaná myšlenka, myšlení je zde zcela jazykově determinované*.

„ Sapir-Whorfova (hypotéza) teorie (1929) „

Edward Sapir, Benjamin Lee Whorf

- jedinci se adaptují do sociálního světa primárně prostřednictvím jazyka. Jazyk není pouze vedlejším nástrojem řešení problémů
- **reálný svět je podle této koncepce nevědomě vybudován na jazykových zvycích skupiny. Vidíme, slyšíme a zakoušíme realitu v závislosti na jazykových zvycích naší komunity, které nás predisponují k určitým interpretacím.**

- Edward Whorf tvrdí, že „naši přírodu analyzujeme na základě rodného jazyka“.
- Vnější svět se jeví jako kaleidoskop, permanentní tok vjemů, které musíme následně organizovat prostřednictvím jazykového systému.
- Existuje tak jakási implicitní dohoda o tom, jak budeme realitu organizovat do jednotlivých konceptů, kterým budeme připisovat de facto povinně více méně shodné významy.

- Na základě Whorfovy perspektivy se jeví překlad jako značně problematický či spíše nemožný.
- Význam podle této teorie nestojí *v samotném textu*, ale je generován v procesu *interpretace*.
- Obsah je v této perspektivě svázán s jazykovou 'formou', a užívá médium pro formování významu.
- Z pohledu uvedené perspektivy je de facto nemožné mít na mysli jednu věc a formulovat ji dvěma nebo více způsoby.
- Jakákoliv **Reformulace** vede k **transformaci** významu, a v tomto smyslu jsou forma a obsah neoddělitelné, respektive **slova fungují toliko jako 'šaty' myšlenek**. Pochopitelně váha toho, co je v překladu ztraceno variuje v závislosti na povaze sdělení. Pragmatictější, méně expresivní sdělení jsou méně závislá na formě slov.

- Whorfianismus tak stojí v silné opozici vůči ***universalistické představě, že jedna myšlenka může být vyjádřena různými způsoby, respektive, že vše, co komunikujeme je přeložitelné do jiného jazyka či kultury***
- **Představuje zpravodajství univerzální jazyk nebo jsou příspěvky v cizím jazyce a z cizích kultur nepřeložitelné?**

UMÍRNĚNÁ VERZE SWH

- připouští **obousměrnost tohoto procesu**, ve kterém je jazyk determinujícím, ale i determinovaným nástrojem, který formujeme tím, jak vnímáme svět.
- Vliv je přiznán nejen „jazyku“ jako takovému, ale **komunikačnímu chování v rámci jazyka**, které je typické pro členy určité sociální skupiny (např. tzv. sociolekt). Důraz je tak kladen na **sociální kontext** užívání jazyka.

- Spor mezi pojetím jazyka jako svěřací kazajky či vězením a mírnější variantou whorfianismu dnes vyznívá spíše ve prospěch méně extrémního přístupu. Jazykový vliv není v této verzi spojován primárně s formálními strukturami jazyka (Sassurovo *langue*), ale spíše s kulturními konvencemi a individuálním stylem jeho užívání (Saussurova *parole*).
- Význam není zakotven v textu, ale rodí se v procesu interpretace, která je formována sociokulturními kontexty.
- Klíčovou roli tak hrají konvence, které nám imperativně sdělují co je vhodné, správné, adekvátní užití jazyka v dané situaci.
- V každé subkultuře existují dominantní konvence, které uplatňují konzervativní tlak na to jak významově zarámovat daný fenomén

SLOVO (jazyk) JAKO MÉDIUM: TECHNOLOGIČTÍ DETERMINISTÉ

- Využití radikálnější verze Whorfovy perspektivy pro výklad fungování masových médií představují dnes již klasické práce Marshalla McLuhana *The Gutenberg Galaxy* (1962) a *Understanding Media* (1964), kde kanadský teoretik médií tvrdí, že **zavedení nových médií vedlo k zásadním změnám ve fungování moderní společnosti i lidské psyché.**
- Harold Innis (1954), Marshall McLuhan 1962, Walter Ong 1967, Neil Postmana 1979
- **Základní práce porovnávající orální a literární kultury.**
- Claude Levi-Strauss: „*Totemismus*“.
- Jack Goody: „*Důsledky Gramotnosti*“.
- Marshall McLuhan: „*The Gutenbergova Galaxie*“
- Eric Havelock: „*Předmluva k Platonovi*“.

IV. KOMUNIKAČNÍ VÝZKUM A TEORIE

- U zrodu komunikačního výzkumu stály dvě klíčové filozofické doktríny
- **A/ pragmatismus a**
- **B/progresivismus,**

Mezi tématy komunikačního výzkumu na počátku 20. století převažoval:

a/ výzkum vlivu poselství politického charakteru,

b/ výzkum veřejného mínění,

c/ výzkum vlivu propagandy resp. masové komunikace,

d/ a postupně i výzkum zaměřený na nové technologie (rozhlas) a samozřejmě analýza účinnosti reklamy.

MEDIÁLNÍ STUDIA – MEDILOGIE

- Paul Felix Lazarsfeld

Kolumbijská univerzita – Projekt „Radio Research“
(Radio and Printed Page).

- DUCH NOVIN

- Arnošt Inocenc Bláha,
- Oskar Butter
- Emanuel Chalupný.

MEDIÁLNÍ STUDIA-MEDIOLOGIE

- se v nejširším slova smyslu zabývají studiem konstituování mediální kultury. V rámci toho se soustřeďuje na:

a/ na reflexi **vývoje a chování masových médií jako institucí**, a to jak z pohledu historického, sociologického, ekonomického a právního (regulace médií)

b/ **analýzu obsahové stránky masových komunikátů** (narativní výstavba mediálních obsahů, proměna žánrů a formátů)

c/ **výzkum vlivu informačních a komunikačních technologií** na jedince i společnost (socio-technický aspekt)

d/ **výzkum chování mediálního publika** – výzkum mediálních účinků a analýza recepce mediálních obsahů.

I. výzkum chování mediálních publik a jejich recepčních strategií

- **recepční analýza**
- výzkum účinků médií

II. výzkum mediálních obsahů jako masových reprezentací a jejich účinků

- **sémiotická analýza**
- **obsahová analýza**
- **diskurzivní analýza**
- **textuální analýza**

III. výzkum médií jako ekonomicko-politických institucí

IV. Výzkum společenských dopadů zavádění nových ICT

Obor MEDIÁLNÍ STUDIA – MEDIOLOGIE je vědeckou disciplinou, která se zabývá primárně studiem chování masových médií, jejich individuálních a společenských účinků a mechanismy recepce mediálních obsahů.

Výzkum a teorie mediální komunikace se tak soustředuje na:

a/ primární média (přirozený jazyk, nonverbální komunikace)

b/ sekundární média (technické prostředky umožňující překonávat časové a prostorové bariéry a usnadňují tak interpersonální komunikaci – telefon, telegraf)

c/ terciární média (masová média, která umožňují oslovovat velké skupiny příjemců z centra – tisk, rozhlas, televize),

d/ kvartární média (tzv. síťová nebo digitální média, která kombinují možnosti předcházejících tří typů)

MEDIOLOGIE je vědou o komunikaci, která se zabývá studiem povahy a vlivu medií na jedince a společnost. Jde o vědecký obor splňující všechna základní kritéria:

- Disponuje
 - a/ antropologickou perspektivou, která reflektuje vztah člověka ke světu a k sobě samému.
 - b/ poznávací perspektivou, jež odráží způsob systematizace vědeckého vědění chápaného jako soustava výpovědí, definic a pravidel jejich tvorby.
 - c/ sociálně-materiální perspektivou, jež vymezuje místo a úlohu dané disciplíny v kultuře.

■ **Vědu charakterizuje koexistence tří systémů**
(Thomas Kuhn):

■ **a/ vědění,**

■ **b/ činností a**

■ **c/ institucí,**

■ **které jsou propojeny metodou zakotvenou v systému „vědění“.**

Věda tak disponuje:

a/ svébytnou oblastí bádání

b/ vlastní vědeckou produkcí.

c/ institucemi, kde se vlastní vědecký provoz odehrává

(akademie, univerzity)

MEDIÁLNÍ STUDIA – MEDILOGIE

jsou **INTERDISCIPLINÁRNÍM** vědeckým oborem

- **MEDILOGIE** zahrnuje problematiku sociálních, humanitních i v některých speciálních případech i technických disciplín.
- **A/ HUMANITIES** – literární vědy, literární historie, klasická filologie, filozofie, historie. Významnou roli při studiu těchto disciplín hraje důraz na historický rozměr vědění a především jeho pojetí jako kultivace či výchovy.
- **B/ SOCIAL SCIENCES** - vědy o člověku a společnosti (sociologie, psychologie, ekonomie) - kladou důraz na vysokou míru kvantifikovatelnosti a exaktnosti používaných metod.
- **C/ SCIENCE** - představuje úhrn přírodních a technických věd, nejvyšší míra kvantifikovatelnosti a exaktnosti používaných metod.

MS - MEDILOGIE zahrnuje

- **A/ idiografické obory** - obory považující za své poslání popisovat skutečnost
- **B/ nomotetické obory** - sociální vědy jako obory kladoucí si za cíl odhalovat zákonitosti vývoje a uspořádání.

JÁDRO OBORU TVOŘÍ NOMOTETICKÉ OBORY

- **V nejobecnější rovině by se měla mediální studia/mediologie soustředit na popis a analýzu procesu mediace či fungování komplexních mechanismů přenosu systémů idejí, a to jak v rovině diachronní, tak synchronní.**
- **Současně by se měla snažit identifikovat nezamýšlené důsledky tohoto sociotechnického procesu.**

V. SHRnutí

KOMUNIKACI MŮŽEME NAHLÍŽET JAKO:

A/ SOCIÁLNĚ/HUMANITNÍ FENOMÉN

- lidská komunikace je umělý proces – umožňují ji symboly uspořádané do kódů, umělé nástroje – vynálezy
- /PSANÍ NENÍ PŘÍRODNÍ POHYB JAKO NAPŘ. TANEC VČEL/

B/ PŘÍRODNÍ FENOMÉN

- stojí zde proti sobě předpoklad přírodních věd, které se snaží jevy „vysvětlovat“ (příčiny proč prší)
- společenských věd, které „interpretují“ (význam básně, románu, či politického poselství)

- **AD B/** lidskou komunikaci tak lze v DRUHÉM případě „vysvětlovat“ jako
- proces „vývoje lidské anatomie“ či formu popisu vývoje komunikace savců,
- nebo jako „metodu přenosu informací“
- **AD A/**
- pokud se pokoušíme lidskou komunikaci „interpretovat“ snažíme se ukázat „co znamená“.
- V tomto smyslu je teorie komunikace interpretativní disciplína
- ukazuje ne-přirozenost, umělost procesu symbolického kódování, které se opírá o schopnost ukládat informace a přenášet je z generace na generaci.

Komunikace je v nejobecnější podobě sociální interakce uskutečňovaná prostřednictvím sdělení.

- 1/ komunikaci je třeba zkoumat **interdisciplinárně**,
- 2/ komunikace pracuje se **znaky** a **kódy**. Znaky jsou chápány jako artefakty nebo jednání, která se vztahují k čemuś jinému, než k sobě, tj. jsou to označující konstrukty. Kódy jsou systémy, do kterých jsou znaky organizovány a ovlivňují jak mohou být jednotlivé znaky k sobě vztahovány,
- 3/ znaky a kódy jsou produkovány pro druhé tzn., že vysílání i přijímání znaků a kódů je postaveno na existenci **sociálních vztahů**,
- 4/ komunikace je centrálním bodem života každé kultury. Bez komunikace každá kultura zaniká resp. je těžké bez její existence vůbec hovořit o kultuře. Studium komunikace proto nezbytně zahrnuje i **studium kultury**, do které integrálně patří.

KOMUNIKACE JE PROCES, V RÁMCI KTERÉHO VEDE VÝMĚNA INFORMACÍ K JEJICH ZMNOŽOVÁNÍ NEJEN U PŘÍJEMCE, ALE I U VYSÍLATELE

- člověk je zvíře, které vynalezlo triky jak hromadit lidské informace
- člověk si plně neuvědomuje umělou povahu lidské komunikace. Naučené kódy se mění na „druhou přirozenost“, která nám umožňuje zapomenout na svět „přirozenosti první“ - naší biologické vrženosti.
- Kodifikovaný/kódovaný svět okolo nás je naprogramován tak, abychom si neuvědomovali jeho umělost, provizornost, dohodnutost, skutečnost, že je konstruován podle našich potřeb

- účel lidské komunikace spočívá v tom, abychom zapomněli na bezvýznamový svět, ve kterém jsme zcela osamělí, svět kde sedíme v samovazbě a jsme odsouzeni na smrt ve **SVĚTĚ PŘÍRODY**
- (mezi) lidská komunikace náš zavinuje do závoje kodifikovaného světa, který je utkaný, z vědy, umění, filozofie, náboženství atd. Čím silněji je utkán, tím lépe vytěsňujeme onu původní osamělou vrženost k nebytí
- Komunikujeme s jinými „politickými živočichy“ ne proto, že jsme společenskými tvory, ale proto, že jsme v této perspektivě **OSUDOVĚ OSAMĚLÝMI ŽIVOČICHY, KTEŘÍ NEJSOU SCHOPNI ŽÍT V OSAMĚLOSTI**